

LETO
3JESENICE-
FUŽINE

TOVARNIŠKI

VESTNIK

KRAJSKE
INDUSTRIJSKE
DRUŽBE

ZA BLAGOSTANJE LJUDSTVA, ZA OBRAMBO DOMOVINE

Naše mnenje: Ako objektivno opazujemo delo naših dveh industrij — državne v Zenici in privatne na Jesenicah in v Sloveniji sploh, najdemo najboljšo rešitev v medsebojnem dopolnjevanju in pomaganju druga drugi. Z mirnim in solidnim delom skrbi vsaka na svojem področju in obe skupaj za moč in ponos državne in privatne industrije, za obrambo domovine in za blagostanje ljudstva

Naši sodelavci se še spominjajo, kako smo sprejeli vest in dejstvo rasti in procvita velike železarske podjetnosti v osrčju bogate Bosne. V predelih Zenice se je namreč začela razvijati velika in močna železarska industrija — po pogojih, obsegu in bogastvu ena največjih v srednji Evropi. Ker je železarska industrija tista industrija, na kateri temelji napredek vseh ostalih gospodarskih panog in ker je železarska industrija tudi tista, po kateri se meri moč in neodvisnost države na gospodarskem in narodnem področju, pomeni procvit te industrije srečen in svetel pojav v našem gospodarskem in narodnem življenju.

Pozdravljamo vsako novo podjetnost in ji želimo prospeha vse dotlej, dokler ne bo uspevala na škodo že obstoječe podjetnosti po domovini.

Našim sodelavcem, vsej slovenski in jugoslovenski javnosti pa je bilo poznano tudi, s kakim zaupanjem je podjetnost KID v dobi, ko so nad bodočnostjo Jesenic obupovali najbližji patrioti, investirala, dopolnjevala in popravljala jeseniške železarske delavnice, da jih napravi zdrave in delazmožne, da zagotovi delo, da zavaruje kruh. Jeseniška železarska podjetnost ni jadikovala, nego je storila stvarno svojo dolžnost do vseh možnostnih mer in danes stoji tu ena najmodernejših metalurških industrij srednje Evrope in Balkana.

Mi smo takrat sicer opozorili, da so obstoječe železarske industrije v državi

premalo zaposlene in da je njihova kapaciteta že v tem obsegu neizkoriščena. Opozorili smo, da odhajajo mnoga naročila tudi za tiste predmete, ki bi jih domače tvornice lahko izdelovale, mimo nezaposlenih domačih tvornic v inozemstvo. To opozorilo je bilo gotovo v skladu z zaposlitvenimi interesi domače delovne moči.

Glede prospeha privatne podjetnosti pa ni treba še posebej podčrtavati, da je v največjem interesu države. Kajti prav privatna iniciativa, privatna podjetnost je bila, je in bo v vseh časih tista, ki je nosilec gospodarske rasti narodov in držav. Privatna iniciativa in privatna podjetnost je v vseh časih gradila napredek. To dejstvo drži v načelih brez vsakih besedi.

Ako pa delata na kakem področju dve podjetnosti iste stroke, je čisto jasno, da je mogoče delovanje, da je mogoč uspeh obeh le, ako delata pod enakimi pogoji, posebno še, ako delata za isti trg. Če bi imela ena ali druga podjetnost boljše pogoje od sorodne, je povsem jasno, da bo lažje delovala, da bo ceneje delala, da bo bolj prosperirala in se izpopolnjevala, medtem ko bo druga s slabšimi pogoji zastajala. Tu pridejo v poštev seveda najprej organizacija in racionalizacija dela, izvežbanost in sposobnost delavstva, moderna postrojenja, pogonska sila itd. Dalje višina plač in delavskih mezd, oddaljenost od surovin in tržišča ali transportni stroški, gibanje naročil za

možnost racionalne razvrstitve dela itd. Možno pa so še druge prednosti, ki se tičejo samoupravnih davščin in pod. Ena ali druga prednost lahko mnogo pripomore k prospehu ene delavnosti nad drugo, odnosno lahko eno napram drugi onemogoči. To pač ni interes zdravega gospodarstva, nego je interes in procvit vseh podjetnosti, ki so potrebne. Nikjer ni enakih pogojev pri delu. So razlike v tehniškem in upravnem delu, ki se morajo nekako uravnati z intenzivnostjo dela. Če pa nastopijo pri kaki industriji prednosti, ki jih druga delavnost ne more nadomestiti še s tako kvalitetnim delom, potem je treba pač pomoči od gospodarske in državne uprave, da se pogoji izenačijo.

Jugoslavija je polna najlepše bodočnosti. Vse stroke morejo samo še napredovati in rasti. Poraba in produkcija železa se more le dvigati in se bo dvigala vsako leto. Nobene črnoglednosti ni treba. Dela bo dovolj, zaposlitve bo in kruha. Ako omenjamo zgornje misli, storimo to v prepričanju, da tudi najnovejše olajšave, ki jih je bila deležna sorodna industrija v Bosni, ne bodo hote prizadele privatne podjetnosti, ki nima teh olajšav in je obremenjena za visoke milijone, kajti najti se bo moral način in našli se bodo gospodarstveniki, ki bodo posredovali tudi za dobro privatne industrije, posebno še industrije, ki deluje tu na mejah držav kot edini in največji gospodarski temelj za življenje ljudstva in kot varuh gospodarske časti in ugleda domovine na vhodu v državo.

Olajšave industriji »Jugoslavenski čelik«

**Železarska industrija v Zenici je oproščena taks, carine in trošarine.
Velik uspeh bosanskih narodnih zastopnikov**

Pred leti so bili združeni železarski in rudniški obrati v Bosni v eno samo veliko železarsko podjetje »Jugoslavenski čelik«. V to podjetnost so prišle najprej železarne v Zenici in v Varešu ter železni rudnik Ljubija. Plan je predvideval še nadaljnje združitve vseh državnih podjetnosti v okolici, tako premogovnika v Zenici, premogovnikov v Kakanju in v Brezi, dalje manganskega rudnika v Čevljanoviču ter še nekaterih manjših rudarskih okolišev. Osnovni kapital »Jugo-čelika« znaša 600 milijonov dinarjev. Tako je tu združena velika podjetniška sila in delavnost, ki leži sredi rudnih polja in sredi tržišča. Železna ruda, železarne, vodne sile in premog, vse v najbližji okolici, vse na licu mesta. Temu primerne so bile tudi državne investicije za povečanje železarne v Zenici, ki so znašale in se izvršujejo v sto milijonih. Torej podjetnost, ki more ob najmanjšem podjetniškem duhu procvitati in uspevati kakor nobena druga.

Na resničnem prospehu te industrije ima interes vsa država. Posebej pa se za prospek delavnosti v Bosni potegujejo še tamkajšnji gospodarski in politični krogi, ki vedo, da bo le delo in da bo le podjetnost doprinesla k blagostanju ljudstva. Prvo je delo, potem pride vse drugo. Vsi ti krogi so se veliko prizadevali, da se poslovanje železarske podjetnosti v Bosni pospeši in olajša. Njihova prizadevanja niso ostala brez uspeha. Gospodarski krogi se zavedajo, kaj pomenijo prevelike obremenitve delavnosti po taksah in trošarinah, saj imamo v Sloveniji celo nov — selitveni pojav industrije, ki beži

pred visokimi samoupravnimi obremenitvami na cenejše terene tistih krajev in občin, ki podjetnost radi sprejmejo in ji nudijo olajšave (posebno Beograd), kamor se je naselilo radi tega že več industrij.

Z oprostitvijo plačevanja taks, carin in trošarin bo »Jugo-čelik« dobil znatno prednost in bo lažje uspeval.

Olajšave »Jugo-čelika«

Iz gospodarskih listov posnemamo:

»Na osnovi § 113. finančnega zakona za leto 1939./40. je ministrski svet na predlog finančnega ministra predpisal uredbo o oprostitvi plačevanja taks, carin in trošarin »Jugoslavenski čelik« a. d. in vsa njegova podjetja in ustanove.

»Jugoslavenski čelik« se po tej uredbi oprosti vseh taks, državnih in samoupravnih (občinskih in banovinskih), kakor tudi davka na iste, in to: za osnivanje in protokoliranje društva, za dovoljenje za delo, za odobritev pravil in njihovo spremembo in dopolnitev, za potrditev društvenih knjig, za izdaje in vpis društvenih akcij in za povečanje društvenega kapitala, za prenos premične in nepremične imovine med družbami in podjetji in ustanovami, ki so v njegovem sestavu, za ugovore o kupovanju in zakupu ali uporabi nepremičnih imovin, za dovoljenje graditve in uporabe zgradb, ki so namenjene izključno za potrebe industrije tega društva, za prenosne takse na imovino, za prošnje s prilogami v prometu z državnimi in samoupravnimi oblastmi, a z iz-

jemo prošenj v postopku pred državnimi sodišči.

Društvo se oprosti plačila carine ter drugih tozadevnih carinskih dajatev in taks, skupnega davka na poslovni promet, davka na luksuz, na državne in samoupravne davščine, bilo katere koli vrste, na uvoz tovarniških postrojenj, in to: stroji in njihovi rezervni deli, cevi in deli za spajanje, ves potreben material, ki ga potrebujejo za zgradbo ali popravilo naprav za topljenje rude, za predelavo in obdelavo železa in jekla ter drugih kovin, za proizvajanje električne energije, kakor za vsako drugo proizvodnjo tega društva — v kolikor se ta material ne izdeluje v domovini v dovoljni količini ali v ustrežajoči kvaliteti, a pod pogoji, katere predpiše minister financ.

Društvo se oprosti plačevanja državnih in samoupravnih trošarin za surovine, za pogonski in potrošni material, ki služi za oplemenitenje rude in premoga, proizvodnje železa in jekla ter ostalih kovin.

Ta uredba stopi v veljavo in dobiva obvezno moč z dnem, ko je objavljena v Službenih novinah. Postavke, ki se nanašajo na oprostitve plačevanja carin, veljajo za 5 let s tem, da morejo biti podaljšane za nadaljno dobo 5 let.

S to uredbi je sorodni železarni v Zenici dana velika prednost in bodo prihranjeni visoki milijoni. Toda upati je, da bodo merodajni krogi gledali tudi na to, da se olajša poslovanje tudi privatni podjetnosti, ki deluje na vseh mogočih predelih domovine v korist ljudstva in države, pa je v mnogih primerih od sile obremenjena. Niti ena lopata premoga, ki tu zgori, ni prosta trošarin, prav tako nobena žarnica, ki zagori v delovnem prostoru. Tako je že mnogokje.

★ ★ ★

Ekskurzija vaješke šole osiječke ljevaonice

Absolventi vaješke šole osiječke li-varne so si 19. t. m. ogledali naše obrate na Jesenicah in Javorniku.

Posamezne obrate so si ogledali z velikim zanimanjem in pozornostjo in se kar niso mogli načuditi njihovem obsegu. Posebno pozornost so vzbujali obrati valjarn, ker jih do sedaj še niso imeli priliko videti.

Absolventi, 14 po številu, ki so pred kratkim napravili završni izpit, si bodo ogledali vse večje tvornice v državi, nato pa se zaposlijo kot strokovni delavci v svojem obratu.

Ekskurzijo, ki jo vodi ing. Taubkin, finansira njihova tovarna, deloma pa občina.

Delo in ljudsko blagostanje na mejah domovine je najjačja in najuspešnejša narodna obramba

Po slikovitih dolinah Julijskih Alp in po obronkih Karavank

**vihrajo državne zastave in odmeva pesem sproščenih kovinarskih src
jeseniškega delovnega ljudstva na izletih**

Zopet je prišel čas, ko je priroda razgrnila svoja veličastna okrilja poletnih tajn in lepote. Na sreča slahernega potrka vabilo slovenskih planin in prirode, posebno pa še na tiste, ki jih dnevno delo večje v ograjene prostore, sobe in delavnice. Vseeno kdo po stanu in delu, le Slovan po srcu in že potuje v prirodo. Razlika je med potovanjem in potovanjem, velika razlika. Mnogi so, ki iščejo različenosti, ki iščejo večje zabave po letovanjih, ki iščejo dogodivščin, ki nosijo telesa in duh v prirodne sanatorije, ki iščejo tudi novih doživetij, ki bežijo iz dolgočasnja in vsakdanjosti. Slovenci pa romajo v prirodo po lepote. To je naše svojstvo, to so naša potovanja, to so naši izleti. Pa četudi nihče ne organizira, četudi nihče ne pripravlja, Slovenci so s prirodo povezani.

Ko smo pred tremi leti priredili prvi skupni obratni izlet, smo ustregli le davni želji našega delavstva in javnosti. Vse, šole, društva in skupine, vse je prirejalo izlete in tudi naša tvornica je dobivala vzpodbude, da naj priredi delavske izlete. Naš prvi skupni izlet je bil organiziran na pobudo naših martinjarjev v zibelko našega železarstva — v Bohinj. Tisti izlet ni bil samo naš prvi, nego je pokazal tudi smer, kako naj bodo usmerjene naše izletne prireditve: Lepota slovenskih krajev, mir in oddih v naravi ter obisk zgodovinskih postojank in naše delovne zgodovine. Tako usmerjeni in tako lepi so bili vsi naši poznejši izleti.

Nekateri zagrenjenci so se takrat kritično zagnali v naše izletne prireditve. Sami taki, ki se ustrašijo vsakega sožitja, ki se bojijo, da bi sovražstvo izginilo, kajti od sovražstva med ljudmi mnogi živijo. »Pa tako in tako in to in ono...«, samo zato, ker je bila ta lepa zamisel izvedena brez njih. »Rum, strup, ponesrečeni poizkusi itd.« so nazivali te naše izlete, ki so bili organizirani na pobudo delavstva, tako so zmerjali menda samo zato, ker je to zamisel delavstva samega. Zmerjali so skupne delavske izlete istočasno, ko so sami vabili skupine na izlete, pa še v inozemstvo. Sredi tega razpoloženja je močno spregovoril tudi župnik g. Demšar iz sosedne fаре, češ: Pozdravljam skupne izlete delovnega ljudstva in želim, da bi se nadaljevali, ker so lepi in v korist duševnemu in telesnemu razvedrilu tistih, ki trdo delajo. Ne opustite izletov, če že mislite kaj opustiti, opustite tisto, kar tare, opustite redukcije delavstva, izlete pa ohranite, ker so koristni.

Za jeseniškimi kovinarji so prišli sedaj mnogi. Opustili so vabilo na izlete v inozemstvo in obiskujejo naše domače kraje. Mnogo delovnih skupnosti si privoščijo lep dan v naravi, mnogi nas posnemajo. Že celo delavnosti v mestih (sode-

lavci Jugoslovanske tiskarne v Ljubljani) so šli pot naših kovinarjev. Ideja jeseniških kovinarjev je zmagala!

Izlet sodelavcev žičarskih obratov in hladno-valjarne

Prvi letošnji obratni izlet so priredili sodelavci žičarskih obratov. Prvo leto so šli na Korensko sedlo, lani na sončni kraj k Sv. Katarini, kjer se razgrne pogled po vsej lepi gorenjski zemlji, letos pa so določili svoj izlet v ledeniško dolino Tamar, ki leži v vencu gora nad Planico pod izvorom in slapom Nadiže. Tamar je naziv za planinsko pašo, kjer so stajajo, in je lepo slovansko ime, ki ga velikokje srečamo. Naš Tamar je ledeniška kotlina, polna planinskih krasot. Tam davno nekje je tiščal ledenik pred seboj groblje čisto nekam do mesta, kjer stoji sedaj postaja v Ratečah. Tam se pravi tudi na »Kamenju«. Čisto pod strmino na zadnjem koncu je v Tamarju planinski travnik, okrog in okrog pa strmine Slemenca, Šite, Jelovca in Ponca, iz katerih iz žive skale prihaja Nadiža, začetek Save. Voda pa se izgubi in prihaja na dan zopet pri Podkorenu kot izvir Save.

V ta lepi kraj so priredili izlet žičarji. Ni bil dan bolj gotov od vseh v letošnjem poletju, a kljub temu se je na to pot zbralo nad 600 sodelavcev in sodelavcev. Odpotovali so skupno s prvim jutranjim vlakom do Rateč, od tam pa poldrugo uro lepe in ravne peš poti na zeleno oazo pod skalami, od koder je pihal še nekam mrzel veter. Pa to je planinsko, to je novo in posebno za prebivalce prašnih Jesenic.

Jeseniški kovinarji so pričeli svojo izletno prireditev s pesmijo in dobro voljo. Odhod je bil zgođen, zato so kovinarji povabili domačega kaplana, ki je bral sv. mašo v kapelici v Tamarju. Veličastna je bila slika zbora kovinarskega delovnega ljudstva, njihovih svojcev in otrok ob kapelici v tihi gorski dolini. Bila je velika molitev delovnega ljudstva za lepo in dobro. Bog daj temu ljudstvu res tudi dobro! Brez vsakih vaj in izbrancev je zapel k maši, ki jo je daroval čast. g. Pogorelec, celokupni izletniški zbor kovinarjev, vmes pa je zaigrala lepe melodije njihova godba.

Po cerkvenem opraviilu je povabil obratovodja g. Schüler udeležence na pripravljeni prostor. Stojnice za prehrano so bile pod košatimi smrekami, med paviljoni so bile nameščene ureditve za zabavo, gugalnice za otroke itd., sredi prostora plesni oder, kajti tudi ples je lep, če je vever in čist, mimo tega pa je bil na razpolago še pribor za razne igre.

Prav ta obrat ima številne pevce-Korošce, katerih pesem je odmevala iz ko-

tanje v stene gora. Ob plesnem odru je seveda vedrila in zabavala Markizettijeva kapela ali tako zvani »Beethovnov zbor«. Po sončni planinski trati pa se je igrala mladina, ki je bilo na tem izletu posebno veliko.

Kovinarska družina žičarjev je svoje člane lepo pogostila, a največ lepega je dalo prijateljsko razpoloženje in krasota kraja ter za oddaljenost kraja tako številna udeležba. Dopoldne sta izlet obiskala tudi zastopnik inšpekcije dela KID g. Bernhard in urednik »Tov. vestnika«.

Veliko veselje je prevzelo izletnike, ko sta prišla v njihovo sredo generalni ravnatelj gosp. Noot z go. hčerko in tehn. ravnatelj g. dr. Klinar. Dekleta so gostom pripela lepe šopke in izletne znake. Obratovodja g. Schüler in obratni inženir Nikolič pa sta gg. ravnateljema razkazala ureditve na izletnem prostoru. Gospoda ravnatelja sta ostala med sodelavci-izletniki čez opoldne, nakar sta posetila še izlet druge obratne skupine. Dan skupnega veselja po tolikih dneh skupnega teškega dela.

Prvi izlet je bil to v letošnji dobi in ta prvi izlet je uspel nad vse. Med našimi sodelavci biva tovarištvo, tisto tovarištvo, ki bo ohranjalo našo podjetnost, delo in kruh. To je najlepši zaključek z izleta. Izletna prireditev žičarjev bo ena najlepših in potruditi se bodo morali ostali obrati, da bodo dosegli podobno. Prisrčno razpoloženje ter krasota izletnega mesta sta prireditve dvignila najbolj.

Kmet'sko ljudstvo in njegove olajšave

Kmeta ima vse rado, povsod mora nastopati, da povzdigne parade. Kmet je zdrav, kmet je osnova, kmet je steber itd. Temu primerno pa se kmeta tudi upošteva. Priboril si je do danes 16- in večurni delavnik. Lahko pa dela tudi še več in nihče mu ne zameri. Dalje si je priboril kmet polno plačevanje zdravih, zdravnikov, bolnic in drugih takih nujnosti za zdravje ljudstva. On še edini vse plača brez kakih skupnih zavarovanj in ustanov. Dalje je kmet tisti, ki lahko plača cele vozne cene na vlakih in povsod. Ni mu treba mučiti se z legitimacijami in kakimi polovičnimi kartami. Kar celo, pa je zadeva rešena. Starostno zavarovanje ima pri peči. Kmet'ski stan je res upoštevan, gotovo najbolj izmed vseh stanov.

NAŠI OKOLIŠKI KRAJI

Rateče - Planica

(Dalje.)

Nekaj se jih je izselilo v Nemčijo, pred leti so šli za kruhom v Francijo, največ Ratečanov pa je hvalečnih našemu podjetju, da jim nudi zaslužka. Lesni delavec, sin visokih planin, se ne sprizajni posebno rad s tovarniškim dimom, toda ko gre za kruh, morajo v stran vsi pomisleki.

Ratečani so do danes ohranili mnogo starih šeg in običajev, kakor tudi svojo slikovito narodno nošo. Sredi vasi je označena pot na Peč, ali tromejo, kjer se stikajo meje Jugoslavije, Italije in Nemčije. V dveh urah se lahko dospe na to prelepo razgledno točko, s katere je mogoč razgled na Visoke ture, Julijske alpe ter v ziljsko na eni, v savsko dolino na drugi strani. Tudi za »gasitev« žetje je tu dobro poskrbljeno, kjer se včasih vrše kupčije kot v vojnem času, namreč v zameno, jaz tebi pest naših cigaret, ti pa meni steklenico chiantija.

Širom športnega sveta pa je Planica zaslovela po svoji gigantski skakalnici, na kateri so bili doseženi svetovni rekordi s skoki do 101 metra. Tisoče pozdravov v obliki razglednic, na katerih so upodobljene lepe Rateče, se ob takih prilikah razprši širom Evrope in ime Planica, katero romanski in anglosaški narodi niti pravilno izgovarjati ne zmorejo, postane znano slehernemu zimskemu športniku.

Ko se mudimo danes z opisom prelestnega planinskega raja Rateč in Planice, pa ne smemo pozabiti na nekoga, ki se že več decenijev nescižno trudi za dobrobit svojih faranov in ki je toliko pripomogel, da so Rateče danes to, kar so. Vsakdo je že uganil, da imamo v mislih sivolasega, 88 letnega starčka, bisero-mašnika in duhovnega svetnika č. g. Jožeta Lavtižarja, ki je tudi starosta duhovščine ljubljanske škofije. Kdor tega skromnega vaškega župnika od bliže ne pozna, si bo mislil, da se vseh 43 let odkar je župnik v Ratečah, ni zanimal za nič drugega kot za svoje farane. Ne tako, menda ga ni Slovenca starejše generacije, ki bi bil toliko sveta videl kot on. Znan mu je vsak kotiček Evrope, potoval je po Rusiji, pozna Poljsko, ves Balkan, Francijo, Španijo. Pred nekaj leti, ob priliki svetovnega evharističnega kongresa v Kartagi v Afriki, je bil on edini Slovenec, ki se je podal na tako dolgo pot. Bivšo Avstrijo je prepotoval peš, Švica mu je znana kot njegova Gorenjska in v Španiji je poznal vsak kraj, ki so ga objavljala vojna poročila v meščanski vojni.

A tega, kar je videl, ni obdržal zase, marveč napisal je celo vrsto knjig ter nas Slovence tako seznanil s kraji, kateri so nam bili dotlej le prav malo ali sploh nič znani.

Kot vseskozi zaveden Slovan je ob neki priliki, ko so v balkanski vojni Srbi potolkli Turke, pustil pritrkavati z domačimi zvonovi, zaradi česar je imel neprilike z avstrijskimi oblastmi. V svoji knjigi »Med romanskimi narodi«, katero je napisal pred več kot 30 leti, je zapisal, da so se Ratečani pri njegovem odhodu

na potovanje po zapadnih deželah poslavljali od njega, češ da se ne vrne nikdar več, vsaj živ ne. Rateč brez župnika Lavtižarja si skoraj ni mogoče misliti.

Ne samo Jeseničan - športnik, marveč tudi vsakdo drug, ki se v nedeljo popoldne rad odtrga z doma, bo nadvse zadovoljen, ako si bo od blizu ogledal ta idilični gorski kraj. Za liter cvička bo prevozil vso gornjesavsko dolino ter se da sitega naužil prirodne krasote, ki mu jo nudi v našem skromnem opisu omenjena Planica, oziroma Rateče, ki je najzapadnejša občina naše države ter oddaljena od Djevdjelije skoraj 1300 kilometrov.

Bled

»Pa menda vendar ne, da bi bili v naši tovarni zaposleni tudi Blejci?« bo morda kateri naših sodelavcev vzkliknil, ko bo zagledal besedo »Bled«, saj so Blejci le čolnarji, ribiči, šoferji, fijakarji, ne pa industrijski delavci.

Jok, zmotil bi se, kdor bi tako govoril, da, tudi one iz okolice raja imamo v naših podjetjih.

Čolni (v blejskem narečju »vadjec«) režejo valove blejskega jezera le nekaj mesecev v letu, izvoščki in šoferji so polno zaposleni prav za prav le dva meseca, ostale letne čase pa si zategujejo hlačne pasove. Saj ni nobena tajnost, da so blejski fijakarji zimske mesece zadovoljni tudi s turščim sokom, medtem ko jim julija in avgusta niti pečenka ne diši. In tako je mnogo na boljsem oni delavec, ki ima v naših podjetjih stalno zaposlitev, kot pa Blejec, ki se zanaša na zaslužek dveh ali treh mesecev v seziji.

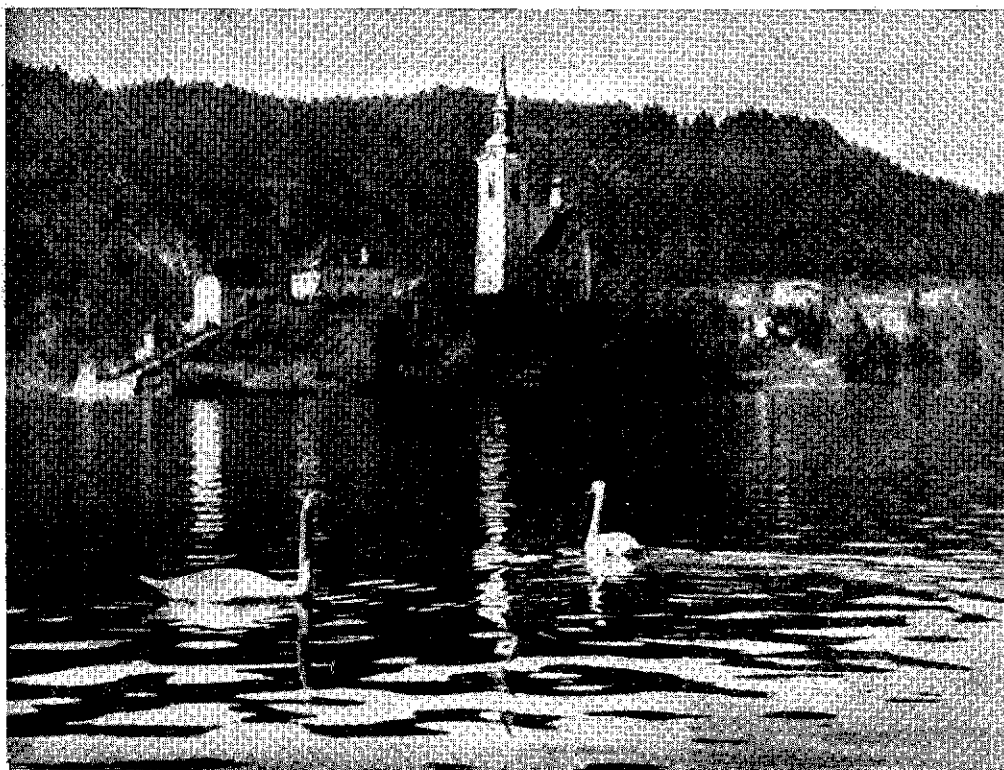
Jeseničan zelo rad poseča Bled, zlasti v tako zvani predseziji in najbrže, da se poletne nedelje proda na jeseniškem kolodvoru največ vozniških listkov za Bled, pa bodisi za Bled-jezero ali pa Lesce-Bled. Smer Lesce-Bled uporabljajo oni, ki ne gledajo na vsak »krajcar«, kot se je reklo pred mnogimi leti, marveč imajo tudi še

odvišne dinarje za prijetno avtobusno vožnjo od Lesce do jezera. Skromnejši jeseniški nedeljski izletniki se zadovoljijo s kopeljo v kopališču pod kolodvorom, večina pa se potruji v grajsko kopel, medtem ko bi na nasprotnem bregu pri Toplicah težko našel Jeseničana, kajti tam je le za takšne, ki za dnevni penzion lahko plačajo toliko kot znaša povprečni tedenski predujem našega delavca.

Še z večjo vnemo se je jeseniško delavstvo zanimalo za Bled minula leta, ko je še v paviljonu zdraviliškega doma in parka koncertirala ta ali ona vojaška, največkrat mornariška godba, čemur se pri glasbeni nadarjenosti Jeseničanov ni bilo čuditi. Ko je bil v predvojnem času lastnik nekdanjega hotela Malner, sedaj Park hotel, restavrater jeseniške kolodvorske restavracije, pokojni g. Dolničar, so imeli Jeseničani pri njem ta privilegij, da so plačevali po domačih cenah. A tudi s prešernostjo so se jeseniški delavci radi ponašali na Bledu, namreč, da so bel kruh odklanjali, češ belega imamo doma dovolj, črnega nam prinesite, tako je bolj nobel. Pa so kmalu sledili časi, ko ni bilo kruha ne cnega ne drugega, pa ne na Bledu in ne na Jesenicah.

Hčere jeseniških delavcev so v velikem številu zaposlene v blejskih gostinskih obratih, tako sobarice, kuharice, natakarice, blagajničarke, in blejski hotelirji jih imajo radi, ker so spretni, prijazne, poštene in navadno zmožne več jezikov. Tako si marsikatera hči jeseniškega proletarca v teku dveh, treh mesecev prisluži toliko, da ji v zimskem času ni potreba za kruhom.

Uradno število prebivalstva župnije Bled se suče tam okoli 3000, to se pravi, stalnega prebivalstva, v seziji se to število podvoji. Da je v kulturnem oziru Bled dobro poskrbljen, pač ni treba poudarjati. Velik sokolski dom stoji že več let, pravkar pa je bil izročen svojemu namenu nov katoliški prosvetni dom, eden najmodernejših prosvetnih domov. Biser

Otok bleški, klinč nebeški...

Foto S.S.

Planinsko slavlje pri Valvasorjevi koči

Stara Valvasorjeva koča — nekdanja rudniška hiša KID

Kranjska podružnica SPD je imela v nedeljo, dne 11. junija, pomemben praznik, saj je slovesno otvorila novo planinsko postojanko, katere ne bodo veseli samo oni, ki so žrtvovali leto dni truda in veliko stroškov, da so jo postavili, temveč vsa naša številna družina planincev in ljubiteljev prirode, ki bo gori pod Stolum imela razkošen novi dom.

Že v soboto zvečer se je zbralo pri Valvasorjevi koči veliko število planincev, ki so prižgali dva velika kresa. Nepozaben lep je bil ta večer vsem zbranim turistom. In v nedeljo dopoldan se je v krasnem planinskem svetu okoli nove Valvasorjeve koče (1180 m) zbralo nad 600 planincev, vseh razigranih in vriskajočih v božjo naravo in bogato obdanih z dobrinami nove koče. Ponosni novi dom, ki ga je sezidala kranjska podružnica SPD na mestu prejšnje koče, je krasna enonadstropna stavba s številnimi krasno urejenimi sobami in vsem modernim komfortom, ter bo nudil prijateljem srednjegorskih tur res idealno zatočišče. Pot do tja je skoraj promenadna (1½ ure od železniške postaje Žirovnice), razgledi od tam pa so vredni marsikaterega v naših planinah.

Otvoritvena svečanost se je pričela okoli 10. ure s sv. mašo, ki jo je opravil g. dr. Arnejc, župnik na Breznici, nato pa je blagoslovil novo kočo. Med vso cerkveno slovesnostjo je lepo prepeval moški pevski zbor z Zabreznice. Po sv. maši je bilo slavnostno zborovanje, ki je otvoril predsednik podružnice SPD v Kranju g. A. Rojc, ki je pozdravil vse odlične goste, med njimi predvsem sreskega načelnika radovljiškega g. dr. Vrečarja, domačega župana, zastopnika glavnega odbora SPD g. dr. Vrtačnika, dr. Brileja, Pučnika, Dolinška, zastopnika Zveze za tujski promet ravnatelja g. dr. Žižka in ostale, nato pa na kratko orisal zgodovino te zelo stare planinske postojanke. Predsednik se je zahvalil vsem, ki

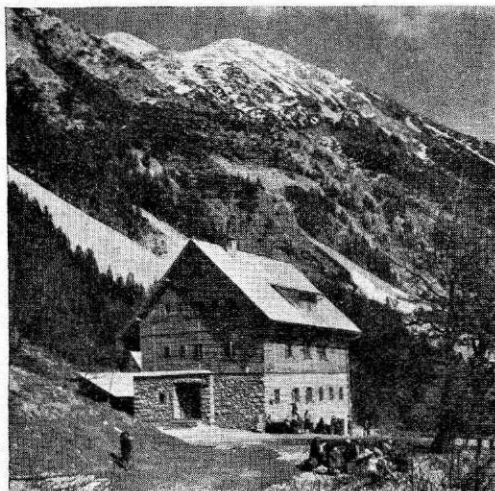

Foto Premru

so kakor koli pripomogli, da je na pobočju Stola zrasla ta prelepa nova stavba za turiste in letoviščarje. Za njim je govoril sreski načelnik gosp. dr. Vrečar, v imenu glavnega odbora SPD g. dr. Vrtačnik ter v imenu Zveze za tujski promet ravnatelj Zveze g. dr. Žižek. Vsi slavnostni govorniki so bili enodušni v pohvali, da si je kranjska podružnica s to stavbo postavila trajen spomenik svoje delavnosti.

Po zborovanju je bila v koči, še bolj pa daleč naokoli koče, po krasni planini neprisiljena, res prava planinska zabava. V popoldanskih urah je slavljenje obiskal tudi predsednik glavnega odbora SPD g. dr. Pretnar.

Veseli planinci so v večernih urah odhajali proti dolini, mnogo pa jih je ostalo za nekaj dni, ker se niso mogli posloviti od lepega planinskega kraja in nove Valvasorjeve koče.

★ ★ ★

Razno

Stalna razstava naših izdelkov

Letošnja razstava KID na velesejmu v Ljubljani je bila izbrana revija proizvodov KID in proizvodov nadaljnje obdelave naših izdelkov. Ta pregled proizvodov je prava šola, nekaj študijski inštitut za izobrazbo prebivalstva. Je pa tudi ponosen prikaz domačega dela. Nekatere industrije imajo ob svojih obratih take študijske inštitute, ki jih obiskujejo ekskurzije in tudi posamezniki vse leto.

Prav bi bilo, če bi naša razstava postala neka stalna razstava naših izdelkov in izdelkov iz našega železa. Vsakemu tujcu bi lahko pokazali razstavnici paviljon. Delno bo sedaj to že izvršeno.

Dnevi sadja

Na Jesenicah je konsum zelenjave in sadja zelo velik. Okolica ne zmore vsega, zato uvažamo od daleč. Nikoli pa ni uvoz tako velik, da bi zadostil resnični potrebi prebivalstva. Radi bližnjih letovišč ima delavska in uradniška družina tu trg, ki ni samo pičel, ki ni samo brez prave izbire, nego, ki je prav tako drag kot trgi v naših letoviščih.

Nujno bi bilo, da bi odločujoči krogi poskrbeli, da bi se organiziral dovoz vsaj enkrat na leto za cenene češnje za vkuhanje, vsaj enkrat na leto cenene slive, jabolka in hruške za zdrave kompote. Prav tako naj bi se organiziral enkrat na leto dovoz cenene grozdja.

Naj bi bili prirejeni dnevi češenj, sliv in ostalega sadja ter grozdja. Takrat naj v industrijski revir pripeljejo dovoljne množine te robe, da bo naša gospodinja lahko nakupila za vse potrebe in poceni.

Mesto da se zapravlja čas za gojenje sovraštva med ljudmi, bi bilo mnogo bolj prav, oskrbeti take prodajne in nakupovalne dneve v industrijskih revirjih, kajti brez teh je tu robe premalo in je predraga vkljub temu, da kmet mnogokje da skoro zastonj.

Sodelavec, tako ni prav!

Mali in morda redek in izjemen primer se je zgodil. Naš sodelavec je izrabil priliko zgovornega tujca in seveda hitel, da mu dopove, kako je pri nas slabo. S tem seveda misli, da imponira, ker se mu tujec čudi. Slabo je, težko se dela, mučijo in sekirajo, po delu kar pade iz tovarne, počitka ni pravega, ker se je zopet treba pripravljati na šiht itd. Da je tu le še radi zraka, sicer bi šel drugam, kjer se mnogo bolje plača. V tvornicah sosednih držav pa je proti trpinčenju pri nas kar deveta dežela.

Sodelavec, preden govoriš, pomisli na to, kaj govoriš. Ali s tem pomagaš podjetnosti, pri kateri delaš, ali s tem pomagaš domovini, ali tako podpiraš podjetnost, ki živi ves kraj, ali tako pomagaš tudi sebi. Sam veš, da govoriš neresnico, sam veš, da če bi bili vsi taki, bi te »hudobne« podjetnosti kmalu ne bilo in bi potem menda bili srečnejši.

Vseeno je, kdo je bil to in če je bila ena sama izjema. Vsi naj vedo, da takih sodelavcev ne potrebujemo, da to niso sodelavci. To so taki, ki iščejo vse mogoča priporočila, ki pravijo, da primejo za vse, da ceneje delajo kot pa ostali, samo da bi prišli v tovarno, potem pa se ojunačijo proti podjetnosti. Kdor pride k nam, da bi nas kritiziral, ta se naj raje potruди drugam. Pri nas je potrebno složno delo, naša podjetnost ne živi v rožnatih razmerah. Le skupnost, le intenzivnost in kvaliteta dela, le sožitje in tovarištvo med sodelavci ji jamčijo bodočnost. Takrat, ko te podjetnosti ne bo, ne bodo podpihovalci in pridigarji nezadovoljstva pomagali nobenemu, nego ga bodo pustili, da si pomaga sam. Odvracajte take, ki delajo proti podjetnosti, na vsak korak!

★ ★ ★

Radi pomanjkanja prostora prinesemo popis izleta skupine plavžarjev s slikami v prihodnji številki. Prosimo vse tiste, ki so na izletih slikali, da odstopijo fotografije listu. Fotografije dobijo vrnjene.

V prihodnji številki prinesemo tudi osvojeni načrt nove moderne bolnišnice Bratovske skladišnice na Jesenicah, kar bo zanimalo slehernega člana in rojaka.

stavbarske umetnosti na Bledu pa je brez dvoma krasna župna cerkev sv. Martina, zgrajena v gotskem slogu. Velike zasluge za zgraditev tega presenetljivo lepega božjega hrama ima pokojni duhovni svetnik Oblak, ki je malo manj kot 40 let župnikoval blejski fari. Slikar Pengov je zadnja leta notranjost cerkve okrasil s fresko slikami, ki imajo vedno polno občudovalcev.

Bled z vso svojo krasoto pa bi ne bil to, kar je, brez otoka in Marijine cerkve na njem. Zvonček želja v poletnem času neprestano klenka in tudi pokojni kralj Aleksander I. je še kot prestolonaslednik pozvanjal s starodavnim zvončkom.

Na dan sv. Janeza Krstnika, 24. junija, se vsako leto zbero na otoku Jeseničani, ki pridejo sem v zaobljubljeni procesiji. Zaobljuba, storjena pred več kot dve sto leti, ko je na Jesenicah morila kužna bolezen. Ob tej priliki se iz grl jeseniških pevcev razlega po jezerski gladini večno lepa pesem: »Otok bleški, kinč nebeški« — — —

Ing. Stanko Dimnik, Ljubljana:

Kako naj si uredimo naše domove za obrambo pred letalskimi napadi

(Dalje.)

b) **Plinske bombe**, ali bolje bi rekli **plinski napadi**, o teh imamo že nekaj spisov v slovenščini. Leta 1932. je založila Prosvetna zveza brošurico »Zaščita zaledja proti vojnim strupom«¹ in leta 1937. ali pa 1938. je ŽIS, priloga »Jutra«, dosti temeljito in podrobno popisala dušljivce, koževce, mehurjevce, kihavce, solzavce in kakor se še raznovrstni napadalni plini, tekočine in trdne snovi imenujejo. Oba spisa morda nekoliko preveč poudarjata grozovitost plinskih napadov, opisujeta nadalje načine obrambe, načine zdravljenja in v splošnem preveč plašita. V tem spisu se omejujem na povsem splošne navedbe, ki ravno manjkajo v obeh spisih.

Plinske napade v zaledju bodo v bodoči vojni letala izvršila lahko z bombami, ki bodo z eksplozijo razširile strupeni plin, ali pa bodo letala iz posebnih na njih nameščenih posod pršila strupeno tekočino v obliki rose, ki se bo na zemlji polagoma razplinila. Bombe bodo polnjene včasih s plini, drugič s tekočinami ali lahko tudi s trdnimi snovmi, ki se bodo pri razpočenju sprostile v fin strupen prah, s katerim se bo nepripravljeno napadeno prebivalstvo pri vdihavanju zastrupljevalo. Za napade v zaledju bo najbolj pripraven ravno eden najhujših strupov, ki spada med koževce ali mehurjevce, to je gorčični plin ali iperit in tudi lewizit imenovan. Je to tekočina, katere kapljice in hlapovi prodrejo tudi obleko, povzročajo na koži opekline in mehurje, vdihani hlapovi pljučno obolenje in konec je navadno mučna smrt. Hlapovi zastrupljajo vodo in živila, zelenjavo, sadje,

¹ Brošurico »Zaščita zaledja proti vojnim plinom«, založila Prosvetna zveza, tiskala Jugoslovanska tiskarna, prodajajo po din 4.—

ki pri zauživanju povzročijo rane v želodcu in črevesju. Zemlja, ki jo bomba oškropi z drobnimi kapljicami tega strupa, ostane nevarna za vsa živa bitja in rastlinstvo več dni ali pri ugodnih razmerah tudi več tednov. Človek, ki bi stopil na taka oškropljena tla, bi lahko na podplatih prinesel nekaj kapljic iperita v stanovanje, kjer bi izhlapele ter polagoma zastрупile stanovalce in živila. Kraj, kamor je udarila iperitna bomba, je treba čimprej razkužiti in poznamo za tak namen razna sredstva, kot n. pr. klorovo apno, ki pa morajo biti pravilno uporabljana. Za razkuževalno delo je potrebna poučitev in že vnaprej urejena in preizkušena izurjenost. Gorje onim, ki bi se ne imeli pri letalskem napadu že takoj ob pričetku kam zateči in se zavarovati ne samo pred vidno nevarnostjo, temveč tudi pred opisanimi, zahrbtno se pojavljajočimi strupi.

Kakor vobče preveč plaše glede bodoče vojne v zaledju, pretiravajo v tem oziru posebno še glede plinov. Pretiravajo največ nehotе, ker prezrejo, ali morda pozabijo navesti, koliko predpogojev mora biti izpolnjenih, da napad s plinskimi bombami sovražniku res dobro uspe. Predvsem je predpogoj, da je napadeno prebivalstvo presenečeno, da se ga polasti poplah, da nima pripravljenih bombnih zaklonišč in nima urejene varnostne ter razkuževalne službe. Nadaljnja zahteva za uspešnost plinskega napada je, da se morejo sovražni letalci spustiti čim nižje nad napadeni kraj, da uporabijo res velike množine razplinjenega strupa, da je vreme mirno, sončno in res čimbolj brezvetrno. Napadeno ozemlje mora biti čimbolj vodoravno in imeti mora čim več

zakotij, po katerih obleži smrtna rosa. Posebno pospešujejo učinkovitost plinskega napada mirno, suho, večerno megleno vreme, z grmovjem in nizkim drevjem poraščena tla, ki imajo morda še razna druga zakotja.

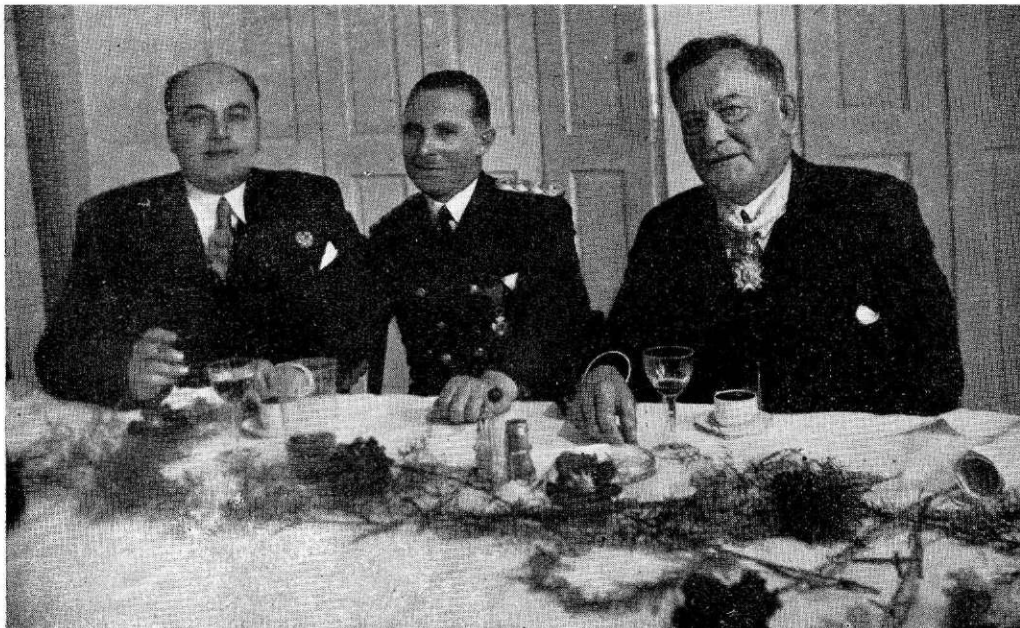
Kraji, ležeči na pobočjih, ozemlja, preprežena z vodnimi površinami, z rekami in potoki, in tudi kraji, ki imajo stalno vetrovno vreme, bodo precej manj prizadeti pri takih napadih. To zato, ker so skoro vsi strupeni plini, ki pridejo za letalske napade v poštev, težji od zraka, torej bodo odtekali navzdol, se zbirali v kotlinah, dolinah ali pa v rečnih strugah. Voda in vlaga imata pa zopet svojstvo, da take strupe vsrkavata, razkrajata in uničujeta.

Velika neugodnost za uspešnost plinskih letalskih napadov je predpogoj brezvetrnega vremena. Že manjši veter razžene in razredči strupeni plin v kratki pol ure in ga napravi za prebivalstvo nevarnega. Opreznost je pa tudi pri takem vremenu potrebna, ker so s poizkusi dognali v raznih zatišjih strupenost plina tudi še po dveh do treh suhih toplih dneh. Pri vlažnem in mrzlem vremenu tudi po sedmih do desetih dneh ali celo po enem mesecu v kaki posebno dobro vetru odtegnjeni kleti ali pa kotlini.

Do sedaj se je pri poizkušanju posrečilo zapliniti pri izredno ugodnih razmerah že tudi kilometer širok pas ozemlja, nemogoče pa je zaenkrat, da bi zapliniteli kar obsežne mestne površine. Izračunali so, da bi n. pr. za učinkovito zaplinitje mesta Berlina, ki ima 300 km² površine, potrebovali pri ugodnih vremenskih razmerah vsaj 3000 velikih bombnikov hkrati, ki bi morali naenkrat enakomerno razpršiti 300 ton gorčičnega strupa. Pri tem bi moral biti izpolnjen še nadaljnji predpogoj, da bi imeli sovražni bombniki pri opravljanju pogubnega dela popoln mir, torej ne bi smeli biti nadlegovani in zavračani od protiletalske artiljerije in strojníc.

Iz svetovne vojne sta znana samo dva poizkusa bombnih plinskih napadov iz letal, ki sta ju izvršili Nemci l. 1916. enkrat na francoskem in enkrat na ruskem bojišču — obakrat brez vidnega uspeha. Na neuspeh obeh poizkusov moremo sklepati že iz dejstva, da takih napadov niso ponavljali v nadaljnjih dveh letih vojne. Sklepati bi mogli še nadalje, da tudi v povojni dobi ni te vrste vojna tehnika toliko napredovala, da bi mogli biti v bodoči vojni letalski plinski napadi res toliko grozoviti, kot to mnogo govore in pišejo.

Vsekakor se moramo zavedati, da bomo pri pripravljeni varnostni in razkuževalni službi in z ureditvijo dobro zaprtih bombnih zaklonišč, povsem varni tudi pred letalskimi plinskimi napadi. Še prav posebno bomo varni tedaj, ako bo v do-

Ob priliki slavnostne izročitve odlikovanja gen. ravnatelj g. C. Nootu. Okrajni načelnik g. dr. Vrečar v družbi slavljenca in tehn. ravnatelja g. dr. ing. Klinarja

BOJ PROTI NEZGODAM

Bolje zamuditi, kot skakati na premikajoči se vlak

V dneh 15. in 16. junija so se zaporedoma pripetile tri hude železniške nesreče na naših progah. Vse tri so bile povzročene po enakih okoliščinah in v dveh primerih je bila nezgoda smrtna.

Te nezgode nas opozarjajo na nevarnost, ki preti neprevidnemu občinstvu na potovanjih, odnosno tistim, ki premalo upoštevajo nevarnosti vstopanja in izstopanja na premikajočih se vlakih. V nekaterih primerih pa kažejo tudi na morebitne nepopolnosti pri odpravljanju vlakov na gotovih postajah. Naš namen je, da vsaki nezgodi najdemo vzrok in da potem tiste vzroke odpravimo. Tako naj bodo vzete tudi te vrste.

Fant na Jesenicah

Na Jesenicah je globoko odjeknila smrtna nesreča mladega človeka — vajenca, ki je obležal razmesarjen pod kolesi vlaka. Krivda fantova je bila, da je zaupal sebi in hitel v drveči vlak, da bi ne zamudil — zamudil morda dveh ur. To pa je fanta stalo življenje in zamudil bo sedaj vse življenje. Pa ne samo on, vsi, ki so ga poznali, svoji in prijatelji, so potopljeni v žalost in sočutje za izgubo mladega in nadebudnega fanta. Kje je krivda. Vlak je odhajal, je bil v teku. V premikajoči vlak vstopati je **prepovedano**, toda mimo tega še **nevarno**. V takih primerih ne zaupajte sebi preveč, raje verjemite, da je res nevarno. Če si bil enkrat na tem, ne poižkušaj drugič, nevarnost preži. Huda nesreča mladega fanta je to dokazala.

Mlada žena v Slavonskem Brodu

Nočni brzec je drvel po Posavju. Skoro po vsch kupejih so spali. Človek pa, ki se ne vozi pogosto, bdi in občuduje bogato ravan in roma v spominih življenja. Tam nad Sremom je vzhajalo sonce. Ko smo prišli na postajo Slavonski

tičnem kraju urejena tudi protiletalska aktivna obramba s topovi, strojnicami in letali.

Moti se pa oni, ki meni, da bo dovolj, ako si bo nabavil plinsko masko in bo potem že varen pred bombnimi plinskimi napadi. Za obrambo pred gorčičnim plinom, ki načenja skozi navadno obleko tudi kožo človeka, je potreben še poseben, za pline nepropusten zaščitni krog. Ne bo sicer treba, da bi bil vsak prebivalec tako opremljen, temveč bo zadoščalo, da bodo popolnoma opremljeni samo oni, ki bodo opravljali reševalno, gasilsko in razkuževalno službo v napadenem kraju in nadalje še po ena do dve osebi v vsakem bombnem zaklonišču. V zaklonišču bi bila to ona oseba, ki bo morala od časa do časa izlesti na prosto, da bo ugotovila, če je letalski napad že ponehal in če je sovražnik sploh uporabljal med napadom tudi strupene pline.

(Dalje prih.)

Brod nekaj minut po peti uri. Raznašalci prvih jutranjih listov se že derejo, potem kava, čaj, malinovec, friško, jevtino itd. Potniki se začnejo pripravljati za dan — ob petih je tu že sonce. Iz vagona, kjer se je peljala družina kapetana iz Mojstrane, ki je bil premeščen v Šabac, je stopila mlada gospa, žena in mati. Bila je prva, ki je bdela in stopila na postajo, da kupi otrokom kruha, možu pa časopis. Preteklo je nekaj minut in vlak se je pričel pomikati dalje. Iz restavracije je pohitela ta mlada gospa — v eni roki žemlje, v drugi časopis in drobiž. Poskočno in dobre volje še in se pognala na stopnice predzadnjega vagona. Kdo bi gledal dalje, hvala Bogu, da je prišla pravočasno in vstopila brez nesreče. Toda v trenutku krik, ki je pomenil grozo. Pogledal sem na stopnišče, kamor se je pognala ta gospa in — noge so se zavrtle pod vagonom... Vlak je že ustavil. Bil je zadnji vagon, ki je prerezal truplo. Hitel sem na zadnjo stran vagona in videl, kako je prišlo truplo počasi izpod voza. Vlak je obstal tik za ponesrečenko, toda vendar za nekaj metrov prepozno. Čez prvo tračnico je ležalo truplo mlade in zdrave žene, truplo matere. Kolesa so ji šla preko telesa pod prsmi. Po nekaj izdihih je umrla lepa in mlada. Slovo moža, slovo otrok, ki so komaj vstali in čakali mamo, da se vrne, klic fantka in punčke na mrtvo mamo... je vtis, ki ga človek ne pozabi. Družina je izstopila in na prtljagi je bila obleka matere in rože, rože, ki so jih dali v slovo prijatelji v Mojstrani ob slovesu. Družino so peljali v urad načelnika, otročki so še gledali tja nazaj, kjer je ležala mati negibna. Točno ob 5. in 14 minut je izdihnila, Bog ji bodi dober!

Zopet je krivda. Vstopila je v vlak, ko se je premikal, s polnimi rokami. Oh, koliko jih tako vstopi, kajti vlaki sedaj že nekaj časa tako stečejo s postaj, kot tatovi. Seve, bolje bi bilo, da bi zamudila uro, ves dan, ves mesec, vse leto, kot pa da je umrla, toda kdo ve. Bolje bi bilo, da bi izpustila kruh in časopis in drobiž, toda po to je šla in kdo ve, morda bo šlo. Če bi se oprijela prve ročke v smeri vlaka, bi zamahnila na stopnice in prešel bi trenutek, ko bi vlak zopet stal, tako pa je prišla za zadnjo in jo je sunek vrgel med vagona. Toda kdo vse to ve, vedela je samo to, da mora iti, da bo z družino, da bodo otročki veselji zajtrka. Tudi postajni organi ne smejo pustiti vstopiti v vlak, ki se že premika, toda kdo je tam pri rokah za tak skok pri vsakem vagonu, kdo bi končno tudi zadržal, ker bi potem nesreče ne bilo in bi ljudje ne vedeli, da je napravil življenjsko uslugo, nego bi ga morda še postrani gledali.

Toda nekaj je in to naj žel. uprava upošteva. Med postajo in postajo so razlike. So postaje, ko človek po dolgi vožnji česa poželi, ali hrane, ali osvežitve, so postaje, kjer so restavracije itd. Tam

ljudje pač izstopajo, zato so menda tam restavracije. Ljudje postanke izkoristijo — to ni nobena greška. Tista postrežba, ki okrog vagonov kriči, je bolj dvomljiva in tudi nima vsega. No, če vlak tam že stoji in če so tam restavracije, kaj bi bilo, če bi na takih postajah, mesto da nekdo desetkrat zakriči: Slavonski Brod, zakričal naziv postaje samo devetkrat, enkrat pa rekel: postanek vlaka samo toliko in toliko minut — takoj odhod. Če bi gospo kdo tako opozoril, bi ne hitela dol. To je prvo. Drugo pa je, da bi gospa lahko prišla na vlak, če bi pred odhodom kdo po restavraciji javil: odhod vlaka, takoj vstopiti. Samo na takih postajah, kjer je možnost zadržanja za potnike. Sedaj pa vlak odkuri kot kak tat, češ, vsi morajo vedeti, da bom prav sedaj odlezel dalje. Ni to prav. Res so vozni redi, toda v Slav. Brodu je bil primer, ki lahko moti, pa če znaš vse vozne rede na pamet. Vlak stoji tam po voznem redu 8 minut, torej časa, da lahko pojem kopuna. Vlak pa je pripeljal na postajo z zamudo petih minut. Kdo naj sedaj oduha, da bo vlak stal tri minute, ali pa bo stal normalno, ali bo imel zamudo dalje, ali pa jo bo nadoknadil s točnim odhodom s postaje, ali bodo uslužbenci izvršili tisto, kar po voznem redu izvršijo na postaji v 8 minutah, ali pa že v treh minutah radi zamude. Tam pa so restavracije, ki so namalane celo v voznem redu, in za koga drugega kot za potnike, da se jih poslužijo.

Takih postaj je v državi malo in vsaka bi lahko nastavila enega človeka, ki bi opozarjal ljudi v takih primerih. Dobro, če kdo podkolesi resnično izven teh možnosti, nesreča v Slav. Brodu bi se dala preprečiti, če bi gospo kdo prej opozoril.

Naj povem lastni primer: Po tem dogodku smo prišli v Zagreb okrog 10. ure. Treba nekaj zaužiti. Vlak stoji normalno 35 minut. Imeli pa smo zamude tudi nekako pol ure. Kako bo sedaj. Ali bi ali ne bi. Nihče ne ve, kako vlak odpelje, ali pa ti pripovedujejo vozni red. Tisti, ki tam pod okni ponujajo, lahko računajo prav ali ne, tam zadaj pa je riskirano. Skoči po zemljo in glej nazaj, če si to opraviš, skoči še po brenovko in mu jo iztrgaj iz rok, potem priteče za teboj, da plačaš, deset jih čaka itd. Ali bi ne bilo prav, če bi eden opozoril potnike, da vlak takoj odpelje, da ni časa izstopati, ali pa da je časa toliko in toliko minut. Seveda tega ni treba v Zabnici, ali pri Sv. Joštu, pač pa na Jesenicah, v Ljubljani, v Zidnem mostu itd.

Toliko v dobrohoten nasvet. Če kaj pripomoremo, dobro bo!

* * *

Privlačno področje za industrijo. Povprečno je znašala davčna obremenitev na osebo v dravski banovini (banovinska in občinska davčna obremenitev) 129,72 din na leto. V mestnih občinah pa celo 604,16 din na leto in osebo. Samoupravna davščina je v naši banovini torej trikrat do petkrat tako visoka kakor v ostalih banovinah. Posebno nizka pa je ta davščina v Beogradu, zato je Beograd tako privlačen za industrijo.

Poraba železa v državi — merilo za jakost prometa

Pripombe k članku v »Tehnika in gospodarstvo«

Omenili smo že, da znaša poraba železa v naši državi le do 20 kg letno na osebo, medtem ko pride v sosednjih državah tudi nad 250 kg, ponekod celo do 300 kg letno na osebo. Pri nas more torej poraba železa samo napredovati. Železo ne pomeni samo univerzalne kovine, ki je potrebna povsod in za vsako najmanjše orodje ali delo, nego je železarsko bogastvo prav za prav merilo gospodarske moči države.

V poznani slovenski reviji »Tehnika in gospodarstvo« priobčuje ing. B. Plemečel zanimivo razpravo: Gospodarstvo in promet. Poleg ostalega zanimivega razpravljanja o prometu je prikazana zanimiva zveza med jakostjo železniškega prometa in med porabo železa. »Iz raziskav o konjunkturi v železniškem prometu je znano, da predstavlja poraba železa neko silo gospodarskih prilik v posameznih razdobjih in da sledi nazadovanju porabe železa v določenem časovnem razdobju tudi nazadovanje prometnega volumna,« pravi pisec. Potem je prikazana vsa zadeva grafično, da se lepo vidi za več let nazaj, kako je s porabo železa pri nas padel ali rasel naš promet na železnicah.

Pri tem je seveda res, da izkaz prometa v tonah takoj rase, če se po železnicah vozi železo in je zaključek povsem jasen, kajti železo je seveda težko in takoj zviša tonažo. Če prevažamo samo slive ali drugi lahki material in manj železa, je seveda tonaža manjša, vendar je primera med porabo železa in tonažo prometa zanimiva.

Koliko so proizvedle domače železarnice in koliko žel. proizvodov smo v posameznih letih poleg tega še uvozili iz inozemstva

Pri tej primerjavi, ki jo jemljemo iz omenjenega članka v reviji Tehnika in gospodarstvo pa najbrže nekaj ne bo prav. V rubriki: proizvod domačih železarn — je naveden proizvod železarne Zenica, železarne Jesenice in železarne Guštanj. Ta proizvod ne bo pravilen, četudi je vzeta samo srednja vrednost, kajti samo jeseniška železarna proizvode letno nad 80 tisoč ton pri kapaciteti nad 150.000 ton, kaj šele vse tri železarne skupaj.

Leto	proizvod domačih železaren v tonah	uvoz iz inozemstva v tonah	skupna poraba v tonah
1921.	12.418	129.174	141.592
1922.	22.524	135.977	158.501
1923.	23.177	119.488	142.665
1924.	27.214	120.239	147.455
1925.	24.180	142.210	166.390
1926.	33.458	131.682	165.140
1927.	40.553	150.105	190.658
1928.	49.306	239.634	288.940
1929.	53.864	210.526	264.390
1930.	44.162	163.733	207.895
1931.	42.106	124.518	166.624
1932.	33.475	81.487	114.962
1933.	39.820	71.625	111.445
1934.	34.932	71.879	106.811
1935.	40.886	100.991	141.797
1936.	48.980	141.103	190.083
1937.	—	130.642	—

Naj so številke domače proizvodnje tudi napačne (prenizke) je važno vendar to, da smo vsako leto uvozili veliko žel. proizvodov iz inozemstva. Uvoz iz inozemstva je prevelik za vse tiste količine in izdelke, ki bi jih lahko izdelovali doma. Tu naj začne prva pomoč in zaščita domače proizvodne sile in to čimprej.

A. K.

★ ★ ★

Slovenska mladina je odkupila z lastnimi zbirkami Prešernovo rojstno hišo v Vrbi v brezniški fari. Dne 21. maja je bila ob tej hiši lepa slavnost prevzema hiše. »Tov. vestnik« je o tem našem največjem pesniku prinesel podroben popis že lansko leto.

Tullius Budau, dipl. komerc.:

S harmoniko po Istri

Od časa do časa je človeku res potrebna temeljita izprememba hrane in okolice, da si osveži dušo in telo ter z novimi močmi prime za vsakdanje delo.

To je uvidel tudi sam ljubi Bog, ki je udaril temelje današnjemu »oblikovanju prostega časa« periodičnim odmorom, pa najsi bodo to nedelje weekendi ali pa letni dopusti. Potem ko je namreč 6 dni ustvarjal svet in še povrh oboje »kroni stvarjenja«. Adama in Evo, je Bog določil dan počitka, zlasti ko ga je skrbelo, kako se bosta kroni stvarjenja v raju obnašali. Mi vemo, da je bila ta božja skrb upravičena, saj sta Adam in Eva kaj kmalu začela jabolka krasti z drevesa spoznanja, da ju je moral Bog spoditi iz raja. Pri vsem tem je pa edino dobro, da je ta ustanova periodičnega počitka v svrhu osveževanja moči ostala do dandanes ter jo je človeštvo z raznimi reglamentacijami in tarifami o nedeljskih in izletniških kartah še več ali manj posrečeno razvilo.

Tudi jaz sem čutil te Binkošti potrebo, da izprememim malo okolico in hrano,

da si osvežim dušo in telo, ter sem na podlagi zemljevidov, voznih redov in tarif dognal, da bi bilo najbolje iti malo v Istro pogledat, pa ribe jesti itd.

Moj zvesti nahrbtnik je sprejel v svoj nepregledni vamp opremo proti dežju, fotoaparata, harmoniko in druge take drobnarije za čiščenje in poliranje človeške zunanosti, ki jih pač zahteva današnja civilizacija. Je neverjetno, kako hitro se nabere 14 kg teže, ki se pa že da nositi, ako ima nahrbtnik jekleno ogrodje (švedski tip), tako da se teža lepo porazdeli na ramena in boke, pri tem pa ostane med nahrbtnikom in hrbtom prostor za dihanje.

Mojim mislim še zapovem: »Na levo okrug!« in že nisem več skromen uradnik Kranjske, temveč tako zvani »Rukzakturist« z vedrim pogledom in z veseljem do tega sveta, ki ga nekateri imenujejo dolino solz.

Izlet je kalkuliran, da bi bil čim cenejši. Nedeljska karta Jesenice—Rakek, din 50⁻, nedeljska karta Postojna—Reka, lir 20⁻, kar je pa vmes, se lahko velikopotezno ignorira, ako pa kak strogi železniški organ želi, se doplača par dinarčkov za obmejni pas in kljub temu vož-

nja ne presega din 100⁻, kar se za Binkošti pa za 3 dni že lahko riskira.

Odhod torej v petek popoldne z Jesenic — prihod zvečer v Postojno. Italijanom se zdi že harmonika sumljiva! Morda je kaj denarja v njej ali kokaina? Ali jo nesem s seboj za »kšeft«? Rad jim zaigram znano mornarsko pesem o belem golobu »Palomo«. Ja, muzika ima čudno moč, italijanski organi izgube na mah svojo »uradnost«, pridejo okoli mene, prosijo me, naj še igram, pripravljeni so za mene vse storiti, da mi olajšajo potovanje ter mi olepšajo vtis njihove sončne domovine. Zanje nisem več inozemski potnik, temveč prijazen človek, ki jim prinaša razvedrilo v njihovo enolično vsakdanjost. Za moj nahrbtnik se sploh ne zmenijo več, pač pa se trudijo dopovedati mi, kje lahko dobro jem in poceni spim, kajti italijanska nedeljska karta velja šele od sobote jutraj. V hotelu Antica Dolina dobim lepo sobico, pašto z parmezanom, solato in pol litrčka, vse skupaj za 14 Lir, t. j. 30 din, za Postojno vsekakor ne predrago.

Ob 5. uri jutraj me na postaji že prijazno pozdravijo moji novi prijatelji, moram jim zaigrati še eno pesmico za slovo in kmalu me potegne vlak skozi sveže ze-

Za naše gospodinje

Jagodovo pecivo

Mešaj dobro 15 dkg svežega masla, prideni 6 rumenjakov in 10 dkg sladkorja ter zopet mešaj. Ko je dobro spenjeno, primešaj 10 dkg moke. Vse to zmehčano stresi na dobro namazan pekač in peči na močnem ognju. Ko je na pol pečeno, posuj z jagodami in pusti, da se popolnoma speče. Ko je pečeno in ohlajeno, razreži na štirioglate koščke in posuj z vanilijevim sladkorjem.

Marmelada iz gozdnih jagod.

Lepo zrele in sveže jagode otrebi, operi in jih pretlači skozi sito. Na 1 kg pretlačenih jagod vzemi pol kg sladkorja. Deni oboje hkrati v kozico in kuhaj, da se lepo zgosti. Potem odstavi od ognja, mešaj še kakih 10 minut z žlico in še mlačno deni v kozarce. Drugi dan, ko je že docela ohlajeno, zaveži kozarce s papirjem.

Jagodovi polmesci

Presej $\frac{1}{2}$ kg lepe moke, vzemi od te 2 žlici moke, katero v lončku dobro žvrkljaš z 2 žlicama mlačnega mleka in 2 dkg droži. Postavi na gorko da vzhaja. Ko vziđe, vlij v kvas ostalo presejano moko, v katero vliješ še 10 dkg raztopljenega masla, 10 dkg sladkorne sipe, 4 rumenjake in sneg iz 4 beljakov. Prideni za noževno konico soli in vse dobro utepaj vsaj $\frac{1}{4}$ ure. Utepeno testo pokrij in postavi na toplo, da vzhaja. Ko vziđe, ga stresi na ploščo ter razvaljaj za približno $\frac{1}{2}$ prsta na debelo. Vzemi nato krofov obod, katerega vsakokrat vtakni v moko, da se ne prime testa, ter izreži okrogle ploščice. Na sredo vsake ploščice položi kupček oslajenih jagod. Ob robov namazi vsako ploščico z beljakom ter nato vpogni vsako čez pol, da dobi obliko polmesečca. Pritisni potem s krofovim obodom robove in razvrsti pecivo na namazan pekač ter postavi zopet na toplo. Ko polmesci vziđejo, jih pomaži po vrhu z jajcem, položi jih v namazan pekač ter peči v neprevročni peči.

Mlečne in vinske kreme

V vročih dneh prav radi delamo rahle in lahke jajčne in močnate jedi. Pri ljubljene so mlečne in vinske kreme (chaudeau).

V ozko visoko posodo (vrček za mleko) ubij 2 celi jajci in dva rumenjaka ter to prav dobro in močno stepi in žvrkljaj. Potem do-

deni za vsako jajce dve lupini mleka (ali vina) in zvrhano žlico stolčnega sladkorja (lupina je seveda polovica ubitega jajca). V našem primeru (4 jajca) boš tedaj vtila 8 pollupin tekočine in 4 zvrhane žlice sladkorja. Za mlečno kremo prideni še nekoliko vanilije. Vse to zopet prav dobro stepi, da se močno peni (5–10 minut). Medtem časom segrej v loncu ali kozici vodo, postavi svoj vrček vanjo, da mu sega do dobre polovice, primakni na ogenj ter žvrkljaj testo, dokler se ne dvigne in zgosti, kar se zgodi v par minutah. Vreti ne sme. Potem odmakni in še par trenutkov mešaj — in je gotovo.

Česnjevi narastek.

10 dkg surovega masla in 12 dkg sladkorja mešamo tako dolgo, da se speni. Nato pridenemo 5 rumenjakov, sok od pol limone, malo nastrganega limonovega olupka, 14 dkg zmletih mandljev ali orehov, 5 dkg drobtin, ki so z rumom namočene, nazadnje pa še trd sneg, dobro žlico moke in za noževno konico pecilnega praška. V to zmes stresemo pol kilograma česenja, nato postavimo v pečico, da se polagoma peče. Takoj, ko je narastek peččen, ga potresemo z vanilijevim sladkorjem in serviramo.

Gospodarske novice

Izgledi na žetev so letos radi slabega vremena mnogo slabši kot druga leta. Računajo že sedaj z za 20 % manjšo žetev od lanske, ki je bila sicer rekordna. Ako pa bo slabo vreme trajalo še dalje, bo ta izgled še slabši. Sedaj smo zaporedoma imeli nekaj let res odlične žetve in smo si dokaj opomogli. Če bo sedaj nekaj let slabša žetev, bo precej spremenila gospodarski tek življenja. Če bi v vsem svetu naleteli na slabo žetev — bog ve, ali bi se kaj spametovali, da bi ne silili v vojno.

Tujski promet je prinesel naši državi eno milijardo dinarjev. Iz statistike o tujskem prometu vidimo, da nam je prinesel v preteklem letu nad eno milijardo dinarjev. V tujskem prometu in turizmu imamo torej možnost lepih dohodkov, samo ceste, ceste in zopet ceste.

Kje pridelajo največ vina. Skupna proizvodnja vina je znašala leta 1938. 205 milijonov hektolitrov vina. Od tega odpade na posamezno državo (v milijonih hektolitrov): Francija 58, ki zavzema prvo mesto v svetovni proizvodnji vina, sledi Italija s 45, Alžir 22, Špa-

nija 16, Portugal 10, Romunija 9,5, Argentina 9, Rusija 5, Čile 4, Grška 3,6, Nemčija skupaj 3,5, Madžarska 3 itd. Kapljice torej ne bo zmanjkalo, dobra je, zlata in polna sanj, toda tiste, ki jo uživajo preko mere, kaznuje sama z odvzemom zdravja in življenja.

Podjetje Bat'a zgradi tvornico na Poljskem. V bližini Lublina na Poljskem je Bat'a kupil velike terene, kjer bo gradil tvornico za čevlje po svojem poznancem sistemu — z vseimi pomožnimi obrati. Delavnost Bat'e se močno širi po vseh državah.

Država zgradi še tri tvornice cementa. Novi finančni zakon dovoljuje ministru za zgradbe, da zgradi tri nove tvornice za cement. Komisije že raziskujejo zemljišča. Izgleda, da bo ena tvornica zgrajena v Bosni, druga v južni Srbiji, tretja pa v okolici Beograda. Zgradba novih državnih cementnih tvornic je dvignila precej debate. Obstoječe tvornice prosijo, da jim država ne konkurira in dokazujejo, da so zaposlene samo do 40 % kapacitete. Mi to verjamemo, kajti še naša v Mojstrani je obstala. No podjetnost pa je dobrodošla, samo prav bi bilo, če bi država zgradila eno teh tvornic v Sloveniji, da bi še tu nekaj delali.

Beograd raste in se širi. Za nove telefone v Beogradu je prišlo na pošto ravnateljstvo v teku nekaj mesecev 8000 prošeni. Takoj bodo priključili 2000 novih telefonov, ostali se naročujejo in montirajo linije. Tako rastejo potrebe, s potrebami novo delo in novi zaposluje. Beograd se lepo razvija v svoji zlati dobi.

Tvornica Zefir iz Subotice v Beograd. Zopet ena tvornica, ki se je preselila na ceneno beograjsko ozemlje. Zefir je tvornica železne in kovinaste robe. V Subotici bo ostala le filiala. Tako ena za drugo.

V Argentini bo žetev rekordna. Pri nas slabše in v Evropi sploh — v Ameriki pa bo žetev baje odlična. Argentina je velika žitnica in bo dobra žetev precej zalagla.

Konkurenčna sposobnost podjetij na jugu. Zagrebški »Glas« prinaša v majski številki zanimive podatke o delu v industriji na jugu. Tako pravi, da je v Skoplju 7 opekarn, kjer traja delovni čas od 3. zjutraj z malim odmorom za hrano do 9. ure zvečer. Plače so 150 do 200 dinarjev mesečno s hrano in stanovanjem. Hrana sestoji iz fižola, kruha in čebule, za stanovanje pa služijo lesene kolibe, tako da se komaj v njih obrneš. Od plače se potem odbijejo še razne dajatve. Tak položaj je še potem nekje v Leskovcu in v Velesu. Keramična industrija v Skoplju dela z 10 ura-

lenje kraške pokrajine (tudi na Krasu raste trava ter gozdovi), ki se koplje v jutranjih sončnih žarkih. Kako lepo sveže je vse, ta novi svet! V št. Petru na Krasu se pa prestopi na krasni elektromotorni vlak Trst—Reka. Skoro si ne upam uvesti na mehke sedeže tega elegantnega aerodinamičnega vlaka s svojo poceni nedeljsko karto. In vendar je vse v redu. Sedeži so pa precej ozki in kar hudomušno se spomnim na razne Jeseničanke, ki so v obilni meri izgubile svojo »linijo«. Kaj bodo one storile, ko bodo takšni vlaki pri nas? Kako se bodo usedle v tako ozek prostor? Oh, kar brez skrbi, preden bodo naše gorenjske proge dobile motorne vlake, bo že davna hladna zemlja vse nas pokrivala, naše potomkinje pa bodo morale imele prikladnejšo linijo.

Vlak teče hitro in nečujno onstran Snežnika skozi Čičarijo, mimo nas pa drvijo čedni trgi in vasice med bujnim zelenjem, presekanim s par asfaltnimi trakovi, na katerih lahko avtomobilisti preizkušajo svoja vozila. Pred Matuljami se progaa zaokrene in pod nami se prikaže kvarnerski zaliv s svojimi otoki (Krk, Črez) ter s svojo riviero z Opatijo in Lovrano, s svojimi gozdovi fig in lovori.

Kmalu smo na Reki (po podatkih CTI iz 1937. 50.157 prebivalcev). No, med tem je pa prav gotovo prišel še kak prebivalec zraven, ako Rečani upoštevajo povelje: ljubite in množite se!

Vsekakor je tukaj mnogo videti, poleg tega se lahko gre še na Sušak, zato pa rezerviram kar en dan. Reka nas sprejme s svojo krasno alejo starodrevnih Platan. Mesto je prav čedno, stari deli v venecijanskem slogu, par zelo lepих cerkev, v katerih najdemo mnoge znake prave pobožnosti. Ljudje prižigajo pred raznimi oltarji svečke, pred njimi klečijo ter tiho ali na pol glasno molijo, nekateri pri tem celo jočejo. Revčki smo ljudje na tem svetu, vsak ima svoje težave, vsak si na svoj način išče utehe.

Mnogo lepих trgovin je na Reki, izvrstna asortacija blaga, tako da si človek lahko izbere kar si poželi, cene so pa večinoma takšne kot v Benetkah in Vidmu, samo kava, sladkor in podobno je izredno poceni. V nekaterih lokalih se dobi res prvovrstna kava, reci in piši za 20 centesimi, po našem 45 par! Razne gostilne in restavracije imajo sveže ribe kar v izložbah in stane lepa porcija rib po 2 liri. Zraven pa še točijo prava nemška piva, Spatenbräu, Reininghaus itd., ki se penijo

še lepše kakor Persil ali Radion, so pa dobra za piti, posebno še, ako je vroče. Vrček piva s postrežbo 2,40 lire, torej 5 din.

Pojdimo še malo na Sušak, ki je kar preko »ceste«, namreč Rečine, ki tvori mejo med Jugoslavijo in Italijo. Obmejnim organom se ne zdim prav nič sumljiv, kar je seveda tudi prav, zato se za moj nahrbtnik nič ne zmenijo. Zanimajo se le, koliko denarja imam s sabo. Ako bi pa vedeli, da sem uradnik, me najbrž niti tega ne bi vprašali.

Sušak je eno najživahnejših pristanišč Jadrana sploh, kjer je ves promet stisnjen na majhen prostor. Zopet vidim naše karakteristične Bosance in Hrvatice z belimi krili. Hodim malo okoli, spominjam se na svoja dijaška leta, ko sem ravno na Sušaku prvič po dolgem času zagledal morje. Kako rad se človek na vse to spominja! Tu je tudi Hotel Kontinental s svojim lepim senčnatim vrtom, shajališčem vseh tujcev. In glej, komaj se začnem zabavati s svojo duhtečo kavo in svežim pecivom, me že eden potrka na rame: »Servus Budau, kaj pa Ti tukaj delaš, še vedno fotografiraš? Se še spominjaš, kak hec smo imeli, ko smo spravili ona vrata v vodnjak?« (Se nadaljuje)

**Doba
kopanja**

mi dnevno in s plačami od 1,50 do 2 din na uro. Podjetje v Velesu in v Leskovcu zaposluje 30 delavcev z mezdo 16 din na dan po 10 ur dela itd. »Glas« našteva več primerov. Taka konkurenca ni najbolj na mestu. Treba bo, da bodo podjetja na jugu začela plačevati tako kot plačuje podjetnost pri nas, ker se bo le s tem ustvarila podlaga za splošni napredek naroda in tako tudi za napredek industrije. Tudi cene živlom naj bi bile povsod enake, saj smo v eni državi, ki končno ni tako obsežna, da bi se ne mogel napraviti red, ako bi posvetili gospodarstvu vsaj polovico toliko zanimanja kot ga posvetimo na primer politiki.

Madžarska izvažala veliko govedi. Madžarska je majhna, a bogata na živinoreji. Tiste ogromne ravnine, polne poznane govedi s tistimi silnimi rogovi! Letno bo izvažala sedaj v Italijo in v Nemčijo do 90.000 glav živine.

Primanjkanje delovne moči v našem rudarstvu. »Industrijski kurir« piše, da se opaža pri rudarskih podjetjih v severnem delu naše države (torej Slovenija) pomanjkanje rudarjev. To pomanjkanje je nastalo zaradi odhoda našega delavstva v Nemčijo. Pravkar so odhajali skozi Jesenice transporti slovenskega delavstva v Nemčijo. Odšlo jih je nad 6000, da bodo tam delali ceste, ki bi bile tudi pri nas potrebne. Zaslužki so številčno precejšnji, toda sorazmerno s ceno hrane nič večji kot pri nas, vendar vlečejo, ker nekaj človek le prištedi. Industrijski kurir pristavlja, da bo treba zabraniti to emigracijo. Vsi mu damo prav! Prej pa je treba doma dvigniti podjetnost, da bodo ljudje doma delali, doma zaslužili in po domače govorili in se za dom navduševali.

Lan bo nadomestil bombaž. V naši tekstilni industriji je vzbudil veliko zanimanje slučaj odkritja možnosti, da lan nadomesti bombaž. Ravnatelj tvornice »Intex« v Kranju, g. Horak, ima recept predelave lana v bombažno tkivo. Ta recept je dobil od svojega brata, poznanega industrialca. Nemci so njegovemu bratu ponujali velike vsote za odkup recepta, pa je vse odklonil in odstopil stvar ravnatelju »Intexa«. Doseženi so bili odlični uspehi pri prvih preizkušnjah. Ako se zadeva posreči v vsem, bo nastala prava revolucija pri naši tekstilni industriji in bo zaslužil tudi naš poljedelec z večimi posetvami te industrijske rastline. Naj živi podjetnost!

10 milijonov brezposelnih v USA. Število nezaposlenih je znašalo v Združenih državah Amerike meseca marca 10 in pol milijona. To je res ogromno število. Če tisti ljudje še nekako izhajajo in dobivajo podpore za dostojno življenje, je to znak, kako gospodarsko močna mora biti država, da lahko živi 10 milijonov ljudi, ki ne delajo. Katera država bi zmogla še kaj takega. Če pa dotični stradajo, pa je križ in greh nad človeštvom, kajti ustvariti je treba podjetnost, da je potem delo in da je zaslužek.

Italija in Španija proizvajata nad 80 % vsega živega srebra. Sedaj se bosta proizvodnji živega srebra v Italiji in Španiji zopet kartelirali. Močni sta dovolj, da bosta igrali prvo vlogo pri tem proizvodu.

Holandija kupuje železno rudo v Španiji. Nazadnje pa Španci dobavljajo železno rudo Holandiji, čeprav bi človek mislil, da bosta vse to odkupovali Italija in Nemčija. Pretekli mesec je Holandija kupila 11.000 ton železne rude, sedaj sklepa nadaljnji dogovor.

Reorganizacija ministrstva trgovine in industrije je na vidiku. Novi minister bo gledal na to, da bo reorganizirano ministrstvo lahko hitreje poslovalo in šlo na roko gospodarstvu. Ministrstvo bo razdeljeno na več oddelkov. Tako je prav, kajti res je, da so oblastva in tudi ministrstva le za to tukaj, da pomagajo in to čim izdatneje in čim hitreje, ne pa da bi pomenila kako oviro, ki je tu zaradi formalnosti in štamplijk. Reorganizacijo v tem pogledu bo pozdravilo vse jugoslovansko gospodarstvo. Reorganizacija, ki pa bi bila izvedena samo v tem smislu, komu naj bi bil kdo podrejen, bi bila manj važna.

Organizacija instituta za študiranje gospodarstva bo po vzorcu takih ustanov v drugih državah uvedena tudi pri našem ministrstvu za trgovino in industrijo. Ta institut bo delal samo na motrenju gospodarskih prilik. Če je že toliko manj potrebnih komisij in ustanov, ki nekaj študirajo, potem moramo samo vprašati, zakaj ta ni bila ustanovljena že davno, kajti najbolj važna bo. Tam bodo gotovo našli, da potrebuje Slovenija še mnogo železnice, cest in drugih ureditev, poleg nje pa še drugi kraji v državi, ki so do sedaj bili blizu in več dobili.

Malo kozmetike

Znojenje pod pazduho

Nekateri se kljub vsakodnevnemu rednemu umivanju z milom sedaj poleti močno pote pod pazduho, kar seveda povzroča neprijeten duh. Pomaga se s tem, da se je treba večkrat umivati z razredčenim salicilnim špiritom, ki se dobi v lekarni. Ko se dobro obriše, je treba pod pazduho posuti z navadno otroško sipo, kateri se primeša še salicilni prah.

Vsakdanja navodila ženi

Naj se ti pri zajtrku in pri obedu ne pozna na mizi, da si poročena že nekaj let.

Ne posedaj pri zajtrku celo večnost, pa tudi ne zajtrkuj s skodelico v roki.

Na svetu je toliko prijetnih snovi za pogovor — zakaj pripoveduješ svojemu možu le o domačih neprijetnostih.

Ni neobhodno potrebno, da se vrši domače življenje baš v halji in copatah.

Kadar se žena neha oblačiti za svojega moža, jo mož začne primerjati z drugimi.

Proti komarjevim pikom

Pik komarja namažemo s česnom ali salmijakom. Ne oteče in ne boli.

Obraz, ki se sveti

je treba namazati z vato, namočeno v čistem špiritu. Umivamo ga vsak dan s toplo vodo, ki ji dodamo za 2 dva graha debela koščka boraksa. Nato pa si oremo obraz z riževno moko in obraz se ne sveti.

Vročico

hitro zmanjšamo, če damo na čelo in sence narezano citriono.

O b v e s t i l a

Jesenice, dne 26. junija 1939.

O b j a v a.

S 1. julijem t. l. prične podjetje po § 19. finančnega zakona pobirati prispevek k skladu narodne obrambe.

Pozivamo vse delavstvo, da najkasneje do 15. julija t. l. v svoji obratni pisarni poda za določitev stopnje navedenega prispevka sledeče podatke:

1. Točne rojstne podatke in družinsko razmerje (samski, oženjen, vdovec).

2. Število in imena otrok, zakonskih ali pozakonjenih, z rojstnimi podatki do 21. leta, ki niso še preskrbljeni. (Priženjeni ali nezakonski otroci ne pridejo v poštev, kakor tudi poročeni otroci.)

3. Delavci, stari nad 30 let, ki so oženjeni ali vdovci in ne spadajo pod točko 2. in imajo že preskrbljene otroke ali da so imeli otroke, ki so jim pa pomrli, naj prijavijo enega otroka, da se jih uvrsti v eno stopnjo nižje.

Vsi podatki morajo biti dokazno podprti ali s člansko knjižico Bratovske skladnice ali s potrdilom občinskega urada ali s krstnim listom. Vsak delavec odgovarja za resničnost podatkov, kakor tudi takojšnje javljanje poznejših sprememb. Vsaka zloraba ali neresničnost podatkov bo imela posledice postopka podjetja po § 12., odstavek 3., točka 1.

RAZGLAS.

Za mesec julij 1939. se odreja vrstni red zdravniške službe ob nedeljah, ki velja za vse družinske člane in zavarovane člane brez razlike na njih bivališče, in sicer:

2. julija 1939. g. dr. Čeh Milan,

9. julija 1939. g. dr. Keržan Bartol,

16. julija 1939. g. dr. Hafner Jože,

23. julija 1939. g. dr. Čeh Milan,

30. julija 1939. g. dr. Keržan Bartol.